

הצדקה שאחרי התורה

משיחת י"ט כסלו ה'תשמ"ה

ביום י"ט כסלו שוחרר האדמו"ר הזקן, רבי שניאור זלמן מליאדי, ממאסרו ברוסיה הצארית. בשעת שחרורו אמר את הפסוק "פדה בשלום נפשי".

רשימה פרטית בלתי מוגה

מה אנו למדים מפסוק זה בנוגע לעבודה עצמית? הגמרא מסבירה בהתחלת מסכת ברכות, שהפסוק "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי" מתייחס למי ש"עוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור".

במאמר זה ישנו דיוק: לא נאמר "הלומד תורה", אלא "העוסק בתורה". פירש נשיא דורנו, חותני הרבי, שאדם צריכים להתייחס לתורה כפי שהוא מתייחס לעסקים.

כשיהודי מתפרנס מעסק, והוא אכן עוסק בעסק זה, אין זה הסדר המקובל, שהוא יושב בביתו וממתין עד שיופיע לקוח, ויאמר: "שמע נא, אני זקוק לסחורה מסויימת, האם יש לך סחורה זו?" ואז יתעורר משנתו, ייצא מביתו, יוביל את הלקוח אל המחסן, ויראה לו ששם נמצאת הסחורה. זה אינו הסדר המקובל בניהול עסק.

סדרו של עסק הוא שעליו לצאת ולמצוא קונה, להשתדל לייפות בפניו את סחורתו, להסביר את ערכה ואת יופייה של הסחורה, ולתאר בפניו עד כמה היא טובה עבור לקוחותיו שלו. הוא חוזר ומסביר לו זאת פעם ראשונה, שנייה ושלישית, ואינו מתעייף עד שעולה בידו לשכנע את הלקוח לרכוש את הסחורה. זוהי משמעותו של עסק!

בנוסף לכך, פירושו של עסק הוא שהאדם אינו מתבונן בשעון. הוא חושב על העסק ללא הרף, ואף בשנתו הוא חולם על כך.

זהו, אם-כן, פירושו של "העוסק בתורה": אל לו לאדם להסתפק בכך שהוא לומד תורה, ולהסתמך על ההיתר בגמרא, במסכת מנחות, שדי בלימוד "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית" כדי לצאת ידי חובת "לא ימוש ספר התורה הזה מפיק יומם ולילה".

הוא אינו מקיים את המצווה כמו עבד, שאין לו כל בררה, אבל הוא כשלעצמו רוצה בחיי הפקר, אלא התורה היא העסק שלו.

לאחר-מכן ממשיכה הגמרא: "ובגמילות חסדים". גם גמילות-חסדים צריכה להתבצע בשיטה של "העוסק".

אל לאדם להמתין עד שהעני מתגבר על בושתו, ומחוסר ברירה הוא ניגש אליו בבושת-פנים, ומבקש את עזרתו להחיות את נפשו ואת נפש בני-ביתו; זו איננה גמילות-חסדים! גמילות חסדים משמעותה, שהאדם אינו יכול לשבת במנוחה כל עוד ייתכן שישנו אדם בסביבתו שאין לו מזון לאכול, או שיש לו מזון לאכול אבל אין לו בגדים ללבוש, או שיש לו מזון ובגדים, אבל הם אינם לפי כבודו.

נשיא דורנו, חותני הרבי, מסביר על הפסוק במגילת אסתר "אשר קרהו", שאין זה מחסורו של הזולת בלבד, ואילו הוא עצמו יכול לישון במנוחה עד שהנזקק יעיר אותו משנתו, ויאמר לו: "שמע נא,

פרשת זישה

מצבי הוא כה גרוע עד שעלי להתגבר על בושתי, ולבקש ממך נדבה לצדקה". עליו להיות "עוסק בגמילות-חסדים".

גם סדרם של דברים בתורה הוא בעל משמעות: תחילה נאמר "העוסק בתורה", ולאחר-מכן "ובגמילות-חסדים". כשאדם מתחיל בגמילות-חסדים מבלי לבסס זאת על ציווי התורה, אין לדעת לאן הדבר יוביל.

אני עצמי התגוררתי בגרמניה בתקופה שבה נרצחו בני-אדם במיתות משונות. בו-בזמן, היו שם כמה וכמה ארגונים של "צער בעלי-חיים", שלא יכלו לסבול התאכזרות לכלב או לחתול, כמו אי-האכלתם בזמן. מי שהתייחס בצורה כזו לכלב או לחתול - נאסר, והכלב או החתול הוחרמו והוחזקו מכספי הממשלה. ובשעת מעשה - שעה קודם לכן או שעה מאוחר יותר - התייחסו לבני-אדם בדרך הפוכה לחלוטין.

וגם מעשים אלו היו בדרך של "העוסק"! וכפי שהכל ראו אז, ובמיוחד אלו ששהו אז במדינה ההיא, שהתנהגות זו לא היתה רק כשהפקיד ישב במשרדו, או עסק בתפקידו במשטרה וכדומה, ובמסגרת תפקידו תכנן כיצד לגרום צרות למי שאינו ממפלגתו, ועל-אחת-כמה-וכמה - ליהודי; אלא כל מעייניו היו במעשים אלה, גם בשעה שישב בביתו.

ולכן סדר הדברים הוא שתחילה צריכה להיות תורה, על האדם להיות "עוסק בתורה", ורק כך ניתן להבטיח שגם גמילות-החסדים שלו תהיה גמילות-חסדים אמיתית.

